

N:o 42.

Ank. till Riksd. kansli den 21 juni 1887, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning till Örebro stad af kronolägenheten Alnängarne i Örebro län.

(I. A.)

Enligt hvad af en utaf Kongl. Maj:t till Riksdagen aflåten proposition (n:o 25) af den 22 april innevarande år inhemtas, hade Örebro stads vattenbyggnadskomit , efter uppdrag af stadsfullmägtige derstädes — med erinran att Örebro stad genom Kongl. Maj:ts resolution den 21 april 1886 erhållit tillstånd att i öfverensstämmelse med plan, som genom samma resolution blifvit fastst ld, utföra reglering och kanalisering af Svartån emellan nämnda stad och hamnen vid Skeb ck samt att genom expropriation af såväl kronan som enskilde f rvarfva den eganderätt, som med anledning häraf erfordrades, — i en af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet med eget utlåtande af den 23 sistlidne december till Kongl. Maj:t insänd skrifvelse, f rm lt, hurusom, på sätt en skrifvelsen bifogad plankarta utvisade, f r berörda kanalisering behöfde tagas i anspråk ett ej obetydligt område af den förut f r landsh fdingel neregleringsfondens, men numera f r kronans r kning utarrenderade kronolägenheten Alnängarne med dertill hörande så kallade Stora Holmen jemte flere i Svartån belägna holmar i Långbro socken, hvilket område således borde från staten genom expropriation f rvarfvas. Då det emellertid derjemte, f r åstadkommande af en fullt ändamålsenlig underdikning af staden, vore n digt att åt staden f rvarfva egande- eller nyttjanderätt till ett ytterligare område af ifrågavarande lägenhet, öfver hvilket vattenafloppet från stadens norra del borde framdragas, samt staden, som f r närvarande

innehade lägenheten på arrende och till följd af densammas belägenhet i stadens omedelbara granskap finge vidkännas kostnader dels för underhåll och vård af Stora Holmen, som utgjorde stadens enda större promenadplats, och dels för polisbevakning såväl der som å Alnängarne, ej af dessa kostnader kunde draga motsvarande nytta, med mindre staden blefve egare till jorden, hade vattenbyggnadskomitén på ofvan anförda skäl, och då staden vid fortgående utveckling sannolikt framdeles behöfde än vidare taga lägenhetens mark i anspråk, hos Kongl. Maj:t anhållit, att staden måtte medgifvas att genom köp förvärfva eganderätt till hela lägenheten Alnängarne med dertill hörande holmar.

För åstadkommande af en noggrann utredning af lägenhetens värde hade på stadens föranstaltande värdering derå förrättats af domänintendenten i länet med biträde af de utaf länets hushållningssällskap och landsting för kronojords arrendevärdering utsedde uppskattningsmän. Af det vid berörda förrättning förda protokoll hade inhemtats, bland annat: att lägenhetens areal omfattade 238 tunnland 9,214 kappland och utgjordes af 177 tunnland 4,458 kappland dels gammal, dels af äng och betesmark uppodlad åker samt i öfrigt af äng, betesmark, holmar, lindor, backar och impedimenter; att, då för lägenheten icke tagits del i sänkningen af sjöarne Hjelmaren och Qvismaren, ett emot den genom nämnda företag vunna förbättring å lägenhetens egor svarande område, af förrättningsmännen förslagsvis upptaget till 57 tunnland 14 kappland, komme att frångå lägenheten; att å densamma icke funnes några kronan tillhöriga åbyggnader; att den till lägenheten hörande vattenkraft redan enligt ofvannämnda kongl. resolution blifvit till staden öfverlåten, hvarjemte ett lägenheten af ålder tillhörigt fiske blifvit af Hjelmarens och Qvismarens sjösänkingsbolag från kronan inlöst mot en summa af 18,000 kronor, å hvilket belopp staden, såsom lägenhetens arrendator, derefter fått åtnjuta räntegodtgörelse efter fem procent om året; att vid värderingen större delen af den gamla åkern närmast staden, eller 37 tunnland 8,7 kappland, som ansetts under den närmare framtiden komma att tagas i anspråk för stadens utvidgning, uppskattats efter tomtvärde och, efter afdrag af hvad som erfordrades till gator och vägar, eller 11 tunnland 3,7 kappland, hvarå något värde icke blifvit satt, upptagits i tre olika grupper efter 80, 50 eller 25 kannor för kapplandet till ett sammanlagdt värde af 46,840 kronor; att den öfriga marken, sedan derifrån afräknats hvad som antagits komma att frångå lägenheten i följd af sjösänkningen, efter värde å åkern af 600 kronor, 452 kronor 62 öre eller 300 kronor tunnlandet, å holmarne i ån af 400 kronor samt å annan mark — impedimenter och diken oberäknade — af 200 kronor tunnlandet, uppskattats till 44,896 kronor; samt att från det sammanlagda uppskattningsbeloppet å den sålunda

värderade jorden, 91,736 kronor, afdragits den beräknade kostnaden för lägenhetens förseende med nödiga byggnader 16,500 kronor, då ett värde å lägenheten erhållits af 75,236 kronor.

Detta belopp hade staden erbjudit sig att för lägenheten erlægga, under anhållan att såsom vidare köpevilkor måtte medgifvas, dels att med betalningen af köpeskillingen finge anstå till utgången af den tid, under hvilken staden arrenderat jorden, eller till den 14 mars 1890, dels att samma betalning måtte få erläggas i vissa terminer i enlighet med kongl. brefvet den 29 maj 1874, angående försäljning af åtskilliga mindre kronolägenheter, och dels att den ersättning, som staden möjligen komme att utgifva för jord, som till Svartåns kanalisering blefve från lägenheten exproprierad, finge å köpeskillingen afräknas.

Efter hvad i samma proposition vidare meddelas, hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande i sitt i ämnet afgifna utlåtande vitsordat behöfligheten för staden att på de i ansökningen åberopade skäl förvärfva eganderätt till lägenheten samt derjemte anfört, att enligt Kongl. Maj:ts befallningshafvandes åsigt staten icke hade något särskildt intresse att såsom domän bibehålla ifrågavarande lägenhet, helst den till densamma förut hörande vattenkraft i Svartån redan öfverlåtits på staden; att den erbjudna köpeskillingen syntes Kongl. Maj:ts befallningshafvande utgöra full betalning för lägenheten; samt att då det för lägenheten nu utgående arrende, 4,000 kronor, medfört förlust såväl för föregående arrendatorer som för staden, hvilken innehaft arrendet från och med den 14 mars 1883, samt lägenhetens arrendevärde dessutom numera förminskats dels genom ofvan omförmälda fiskerättighets utlösning och dels i följd deraf att, enligt Kongl. Maj:ts resolution den 11 september 1885, utskänkning af spritdrycker å den af staden till värds-husrörelse uthyrda Stora Holmen icke vidare finge ega rum, det enligt Kongl. Maj:ts befallningshafvandes förmenande skulle möta svårighet att, då stadens arrenderätt den 14 mars 1890 tilländalöpte, få lägenheten utarrenderad mot en afgift, som motsvarade räntan å den af staden erbjudna köpeskillingen; och hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande, med upplysning att staden utläst sig att, om den blefve egare till lägenheten, till byggnadsplats för nytt länslasarett och kurhus afstå ett dertill föreslaget område, som Kongl. Maj:ts befallningshafvande uppgifvit till 7 tunnland 22 kappland, mot det ersättningsbelopp, hvarmed detta område ingått i lägenhetens uppskattade värde, på det varmaste tillstyrkt bifall till ifrågavarande ansökning.

Efter remiss hade kongl. domänstyrelsen i afgifvet yttrande förklarar sig icke hafva något att erinra mot lägenhetens försäljning och vidare anfört, att det väl kunde ifrågasättas, huruvida icke lägenhetens värde borde bestämmas i enlighet med grunderna i kongl. förordningen den 14 april

1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, men att då, enligt hvad den af domänintendenten och biträdande uppskattningsmän med, såsom det syntes styrelsen, yttersta noggrannhet verkställda värderingen utvisade, kronan skulle för lägenheten erhålla i köpeskillning ett belopp af omkring 416 kronor för tunnlandet af bättre och sämre jord, impedimenter deri inberäknade, och vid lägenhetens förnyade utarrendering icke kunde påräknas att erhålla en arrendeafgift, motsvarande skälig ränta å en sådan köpeskillning, styrelsen funne lägenheten vara med den erbjudna köpeskillningen fullt betald, i följd hvaraf och då öfriga föreslagna köpevilkor syntes vara på billighet grundade, styrelsen, lika med Kongl. Maj:ts befallningshafvande, tillstyrkte bifall till ansökningen.

Med anledning af hvad sålunda i ärendet förekommit har Kongl. Maj:t nu föreslagit Riksdagen att medgifva:

att kronolägenheten Alnängarne med dertill hörande, i Svartån belägna så kallade Stora Holmen och öfriga holmar måtte till Örebro stad mot en köpeskillning af sjuttiofem tusen tvåhundra trettiosex kronor försäljas, under vilkor i öfrigt,

att med betalningen af köpeskillningen finge anstå till utgången af den tid, under hvilken staden arrenderat jorden och sålunda därför erlade arrende, eller till den 14 mars 1890, och betalningen derefter fullgöras med fördelning på sex år i enlighet med bestämmelserna i kongl. brevet den 29 maj 1874 angående försäljning af åtskilliga mindre kronolägenheter; samt

att den ersättning, staden möjligen kunde komma att utgifva för jord, som till reglering och kanalisering af Svartån blefve från lägenheten exproprierad, måtte å köpeskillningen afräknas;

och har Kongl. Maj:t derjemte föreslagit, att den för lägenheten inflytande köpeskillningen måtte få användas på enahanda sätt, som vore bestämdt i fråga om köpeskillningarna för de hemman och lägenheter, hvilkas försäljning egde rum jemlikt omförmälda kongl. bref af den 29 maj 1874.

Statsutskottet, till hvars förberedande handläggning Kongl. Maj:ts omförmälda proposition blifvit remitterad, får, efter tagen del af de till ärendet hörande handlingar, till en början meddela, att då den ifrågasatta försäljningen af kronolägenheten Alnängarne icke synes föranledas deraf att densamma erfordras för något visst allmänt ändamål, utskottet icke funnit afgörande skäl tala för ett frångående i detta fall från den af Riksdagen uttalade åsigten, att endast mindre kronoegendomar i allmänhet böra försäljas, helst till följd af denna fastighets belägenhet invid Örebro stad domänförvaltningens tillsyn öfver densamma torde medföra jemförelsevis ringa kostnader, och med fog torde kunna ifrågasättas, om icke lägenheten, med hänsyn till dess saknad af kronan tillhöriga byggnader, lämpligen borde

sammanslås till gemensamt arrende med det angränsande, till kronan indragna hospitalshemmanet Rynninge, för hvilket nuvarande arrendetiden utgår samtidigt med den för Alnängarne bestämda, eller den 14 mars 1890. En ytterligare anledning till erinran mot den föreslagna försäljningen har utskottet funnit jemväl i den omständighet, att i detta fall försäljningen icke är afsedd att, på sätt vid försäljning af kronans domäner i allmänhet är föreskrifvet, ega rum genom egendomens utbudande på offentlig auktion. Dessutom synes den föreslagna köpeskillingen utskottet alltför låg såväl med hänsyn till det hittills för lägenheten utgående arrendet, hvilket, vid utarrenderingen år 1860 ursprungligen bestämdt i spanmål och hö, från och med midfastan år 1878 utgjorts med 4,000 kronor, hvarå dock numera ett afdrag af 900 kronor eger rum för förlorad fiskerättighet, som ock i betraktande deraf, att ifrågavarande jordområdes läge invid en stad af ej ringa storlek antagligen bör föranleda en fortgående ökning af dess värde; och då härtill kommer, att fråga läser vara väckt om att för militära ändamål använda någon del af berörda jordområde, samt lägenheten alltså möjligen kan komma att tagas i anspråk för kronans räkning, har utskottet funnit betänkligt att nu vidtaga åtgärder för samma lägenhets afyttrande; hvadan utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 21 juni 1887.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Reservation

af herr grefve *G. Sparre* i fråga om en del af motiveringen.